

www.itu.int

www.euiipo.europa.eu

NUTITELEFONISEKTORIS RIKUTAVATE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE MAJANDUSKULU

Veebruar 2017

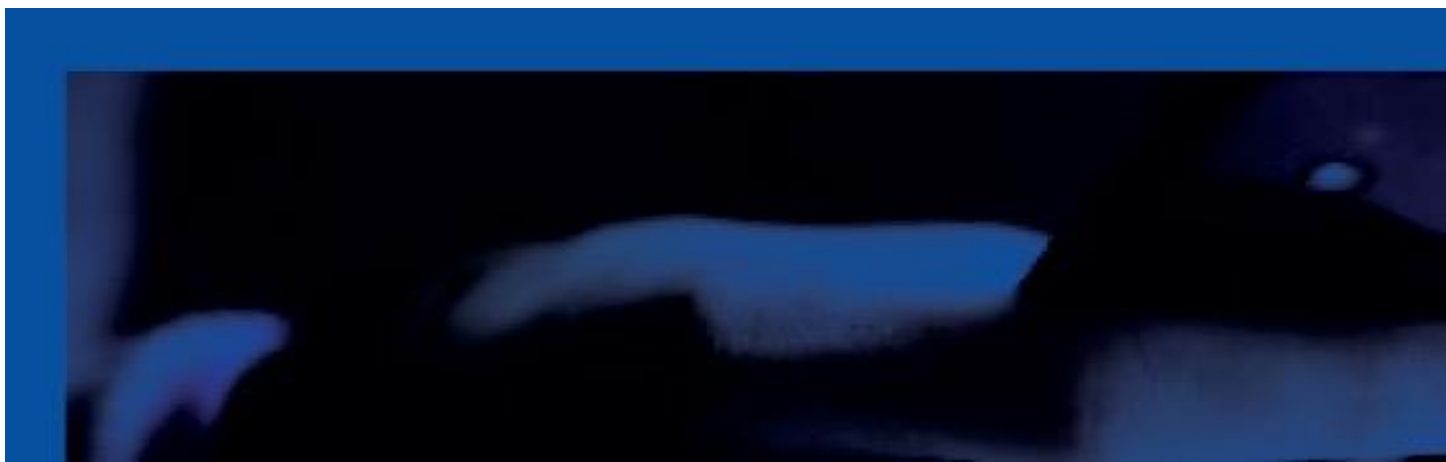
NUTITELEFONISEKTORIS RIKUTAVATE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE MAJANDUSKULU

EUIPO projektirühm

Nathan Wajsman, peaökonomist
Carolina Arias Burgos, ökonomist

Tänusõnad

Autorid soovivad tänada Euroopa vaatluskeskuse majanduse ja statistika töörühma liikmeid, kes tegid selle sarja arannete ja kasutatud meetodika kohta kasulikke märkusi. Väärtuslikku tuge pakkusid Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu (ITU) telekommunikatsiooni arendusbüroo, eelkõige reguleerimis- ja turukeskkonna osakond ning IKT andme- ja statistikaosakond. Lisaks andis mobiilsete ja juhtmeta võrkude foorum teavet nutitelefonide turu kohta Euroopa Liidus.

Sisukord

1. Eessõna _____	04
2. Kommenteeritud kokkuvõte _____	06
2.1. Metoodika ja andmed _____	06
2.2. Põhijäreldused _____	06
2.3. Võltsitud nutitelefonide muu kui majandusmõju _____	11

1. EESSÕNA

NUTTITELFONISEKTORIS RIKUTAVATE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE MAJANDUSKULU

Intellektuaalomandiga seotud õigusrikkumiste Euroopa vaatluskeskus (edaspidi „vaatluskeskus“) on asutatud eesmärgiga mõista paremini intellektuaalomandi rolli ja intellektuaalomandiõiguste rikkumiste negatiivseid tagajärgi. Komisjon andis selle 2012. aastal määruse (EL) nr 386/2012 alusel üle EUIPO-le.

Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit (ITU) on ÜRO spetsialiseeritud asutus info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT) valdkonnas, mille vastutusalasse kuuluvad muu hulgas ülemaailmsete raadiosagedusalade ja satelliidiorbiitide jaotamine, võrkude ja tehnoloogiate sujuva ühenduse tehniliste standardite arendamine ning IKT-juurdepääsu parandamine kogu maailma alateenindatud kogukondades. Eesmärk on tuua nüüdisaegse sidetehnika hüved kõikjal inimesteni efektiivselt, ohutult, lihtsalt ja kulutõhusalt.

Koostöös Euroopa Patendiametiga tehtud uuringus¹ andis EUIPO vaatluskeskuse abil hinnangu, et Euroopa Liidus on ligikaudu 42% kogu majandustegevusest ja 28% kogu tööhõivest loonud otseselt intellektuaalomandiõigusmahukad tööstusharud. Lisaks tuleneb 10% Euroopa Liidu töökohtadest kaupadest ja teenustest, mida intellektuaalomandiõigusmahukad tööstusharud ostavad teistelt tööstusharudelt.

Teises uuringus² võrreldi intellektuaalomandiõigusi omavate Euroopa ettevõtete majandustulemusi neid õigusi mitteomavate ettevõtete tulemustega ning leiti, et intellektuaalomandiõigustega ettevõtete tulu töötaja kohta on keskmiselt 28% suurem kui intellektuaalomandiõigusteta ettevõtetes. See mõjutab eriti tugevalt väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid (VKE). Kuigi registreeritud intellektuaalomandiõigustega on ainult 9% VKEdest, on nende tulu töötaja kohta ligikaudu 32% suurem kui ilma nende õigusteta VKEdel.

Samuti hinnati kogu Euroopa Liitu hõlmava uuringu osana Euroopa kodanike taju ja käitumist seoses intellektuaalomandiõiguste ning võltsimise ja piraatlusega³. Uuringust ilmsnes, et kuigi kodanikud põhimõtteliselt tunnistavad intellektuaalomandi väärtust, kipuvad nad samal ajal üksikisikute toimepandud pettusi teatud juhtudel õigustama.

Vaatluskeskus soovib täieliku pildi saamiseks hinnata võltsimise ja piraatluse majandusmõju.

2016. aastal sõlmisid EUIPO ja ITU koostöölepingu, et koostöös avaldada nutitelefonide intellektuaalomandiõiguste rikkumiste majandusmõju uuring. Käesolev aruanne ilmub selle lepingu tulemusena.

Antud ülesanne on meetodiliselt keerukas, sest käsitleda püütakse nähtust, mis ei ole olemuselt otseselt vaadeldav. Vaatluskeskusele on antud volitus soodustada intellektuaalomandiõiguste rikkumiste ulatuse, mahu ja mõju mõõtmist. Sel eesmärgil on vaatluskeskus välja töötanud järkjärgulise meetodi, millega hinnata võltsimise kahju ja tagajärgi seaduslikele ettevõtetele, valitsustele ja tarbijatele ning üldisemalt kogu ühiskonnale.

Välja on valitud mitu intellektuaalomandiõigusmahukat tööstusharu, mille tooteid teadaolevalt või arvatavasti võltsitakse. Varasemates uuringutes on vaadeldud järgmisi valdkondi: kosmeetika ja hügieenitooted; rõivad, jalatsid ja tarvikud; spordikaubad; mänguasjad ja mängud; ehted ja kellad; käekotid ja pagas; muusikasalvestised; piiritusjoogid ja veinid; ravimid; pestitsiidid.

Seni avaldatud valdkonnauuringutes hinnatakse võltskaupade mõju Euroopa Liidu turule. Käesolev üheteistkümnnes

¹ „Intellektuaalomandiõigusmahukad tööstusharud ja nende majandustulemused Euroopa Liidus“, EUIPO/EPO, oktoober 2016.

² „Intellektuaalomandiõigused ja Euroopa ettevõtete tulemusnäitajad: majandusanalüüs“, juuni 2015.

³ „Euroopa kodanikud ja intellektuaalomand: tajumine, teadlikkus ja käitumine“, november 2013, ajakohastatud aruanne 2017 (ilmumas).

uuring, mis hõlmab nutitelefonisektorit, avaldatakse koostöös ITU-ga, mis on ÜRO ülemaailmse fookusega asutus. Seega on uuringus kasutatud varasemate valdkonnauuringutega sarnast metoodikat, kuid laiemalt kui üksnes Euroopa Liidu riikide kohta. Rohkemate riikide kaasamise vajaduse ja valdkonna eripära tõttu tuli kasutada erinevaid andmeallikaid ja kohandada metoodikat.

2. KOMMENTEERITUD KOKKUVÕTE

NUTITELEFONISEKTORIS RIKUTAVATE INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE MAJANDUSKULU

2.1. Metoodika ja andmed

Uuringu eesmärk on hinnata võltsimise majandusmõju ulatust seadusliku tegevusega valdkonnas. Analüüsi lähtepunkt on 86 riigis müüdud nutitelefonide arv, mis põhineb tarbijaostude jälgimisel müügikohtades. Eeldatavat müüki hinnatakse uute nutitelefoniilutumiste ja seadmete eeldatava väljavahetamise põhjal. Seejärel analüüsitakse iga riigi hinnangulist eeldatava ja tegeliku müügi erinevust statistikameetodite abil. Seda erinevust saab osaliselt selgitada sotsiaal-majanduslike teguritega, näiteks SKP-ga inimese kohta või mobiilsete lairibateenuste hindadega. Lisaks arvestatakse võltsimisega seotud tegureid, näiteks õigus- ja regulatiivkeskkonda⁴.

Metoodikat selgitatakse üksikasjalikult 5. peatükis.

2.2. Põhijäreldused

2015. aastal müüsid seaduslikult tegutsevad tööstusharud kogu Euroopa Liidus hinnanguliselt 14 miljonit nutitelefoni vähem kui oleks müüdud võltsingute puudumisel. See tähendab 4,2 miljardit eurot kahju, mida põhjustavad võltsitud nutitelefoniid Euroopa Liidu turul, moodustades 8,3% tööstusharu müügist.

Võltsitud nutitelefonide müük kogu maailmas on hinnanguliselt 184 miljonit tooteühikut väärtusega 45,3 miljardit eurot ehk 12,9% kogumüügist.

Alljärgnevas tabelis on hinnanguline piirkondlik⁵ kaotatud müügi maht protsendina müügist ja eurodes koos usaldusvahemikuga.

⁴ Uuringus kasutatakse Maailmapanga ülemaailmse valitsemiskorralduse kvaliteedinäitaja alamnäitajat valitsemistõhususe kohta. See näitaja kajastab, kuidas tajutakse avalike teenuste kvaliteeti, avaliku teenistuse kvaliteeti ja selle sõltumatust poliitilisest survest, poliitika kujundamise ja rakendamise kvaliteeti ning seda, kui usaldusväärne on valitsuse pühendumine sellistele poliitikatele.

⁵ Piirkondade riigid on loetletud tabelis 4.

**TABEL 1. NUTITELEFONIDE VÕLTSIMISE TÕTTU KAOTATUD MÜÜGIMAHT PIIRKONDADE
KAUPA KOOS USALDUSVAHEMIKEGA (2015)**

	Kaotatud müügimaht (miljonites eurodes)	Kaotatud (%)	Ülapiir	Alapiir
Euroopa Liit*	4.212,2	8,3%	9,1%	7,4%
Ülejäänud Euroopa riigid	1.207,0	12,9%	16,1%	9,7%
SRÜ**	1.122,9	20,3%	25,0%	15,7%
Aasia ja Vaikse ookeani piirkond***	7.166,6	11,8%	13,7%	10,0%
ASEAN****	2.674,9	16,9%	19,3%	14,6%
Araabia riigid	1.975,7	17,4%	20,2%	14,6%
Aafrika	1.024,9	21,3%	24,4%	18,2%
Lõuna-Ameerika	4.706,5	19,6%	22,9%	16,2%
Põhja-Ameerika	4.927,2	7,6%	9,9%	5,3%
Hiina	16.335,8	15,6%	20,4%	10,9%
KOKKU	45.353,8	12,9%	13,7%	12,0%

* EL 28, v.a Malta ja Bulgaaria

** SRÜ – Sõltumatute Riikide Ühendus

*** Aasia ja Vaikse ookeani piirkond, v.a Hiina ja ASEANi riigid

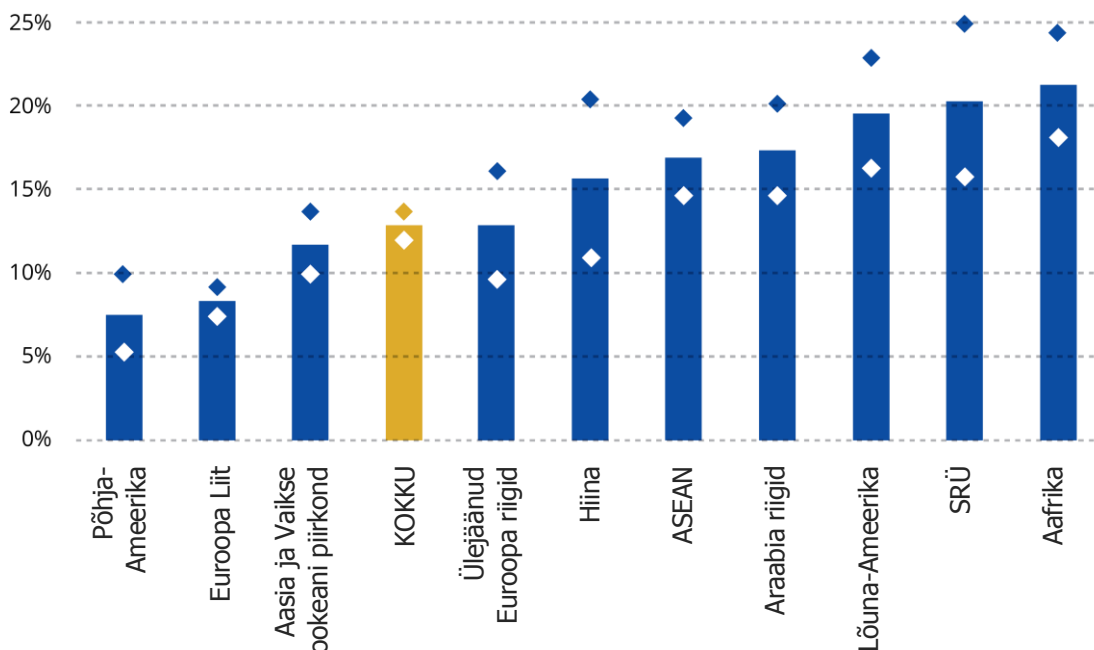
**** ASEAN – Kagu-Aasia Maade Assotsiatsioon

Allikas: EUIPO arvutused.

Järgmisel joonisel on võltsitud nutitelefonide tõttu hinnanguliselt kaotatud müügimaht piirkonniti. Iga tulp näitab võltsimise mõju seadusliku tegevusega valdkonna müügile, väljendatuna protsendina müügist, rombide tähistavad hinnangu⁶ 95% usaldusvahemikku.

⁶ 95% usaldusvahemik on statistikaarvutus, mis tähendab, et tegelik väärtus on 95% tõenäosusega vahemiku ala- ja ülapiiri vahel. Näide: kogu Euroopa Liidus on hinnanguline kaotatud müügi protsent 8,3% ning 95% tõenäosusega on tegelik protsent vahemikus 7,4%...9,1%.

JOONIS 1. NUTITELEFONIDE VÕLTSIMISE TÕTTU KAOTATUD MÜÜGIMAHT PIIRKONNITI (2015)

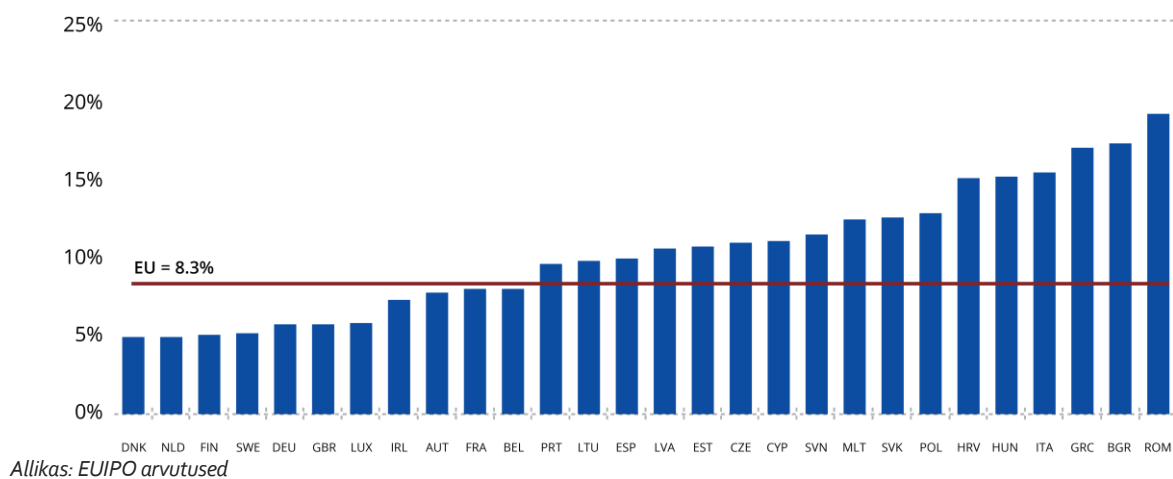

Allikas: EUIPO arvutused

Hiinas kaotatud müügi maht moodustab 36% üleilmselt kaotatud müügi mahust. Põhja- ja Ladina-Ameerikas on kaotatud müügi maht absoluutnäitajates üpris sarnane, kuigi suhteline kaotatud müügi maht on Ladina-Ameerikas peaaegu kolm korda suurem. Põhja-Ameerika ja Euroopa Liit on mõlemad piirkonnad, kus võltsimise suhteline mõju müügile on kõige väiksem (mõlemas piirkonnas alla 10%).

Euroopa Liidu liikmesriikide seas on 11 riigi näitajad alla liidu keskmise, milleks on 8,3%. Võltsimise suhteline mõju on väiksem Taanis (4,9%) ja suurim Rumeenias (19,1%). Absoluutnäitajate poolest on mõju kõige suurem Itaalias, kus võltsimise tõttu kaotatud müügi maht on hinnanguliselt 885 miljonit eurot; järgnevad Ühendkuningriik (660 miljonit eurot), Saksamaa (564 miljonit eurot), Hispaania (386 miljonit eurot) ja Prantsusmaa (380 miljonit eurot). Viies suurimas Euroopa Liidu liikmesriigis on võltsimise tõttu kaotatud müügi maht 2,9 miljardit eurot, mis on ligi 70% kogu Euroopa Liidus kaotatud müügi mahust.

JOONIS 2. NUTITELEFONIDE VÕLTSIMISE TÕTTU KAOTATUD MÜÜGIMAHT EUROOPA LIIDU LIIKMESRIIKIDES (2015)⁷

Järgmises tabelis on hinnanguline riikides kaotatud müügi maht esitatud protsendina kogumüügist.

⁷ Käesolevas aruandes kasutatakse Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni (ISO) riigikode. Vt http://wits.worldbank.org/wits/wits/witshelp/Content/Codes/Country_Codes.htm

**TABEL 2. NUTITELEFONIDE VÕLTSIMISE TÕTTU KAOTATUD MÜÜGIMAHT EUROOPA LIIDU
LIIKMESRIIKIDES (2015)**

Kood	Riik	Kaotatud müügiimaht (%)
AUT	AUSTRIA	7,7
BEL	BELGIA	8,0
BGR	BULGAARIA	17,2
CYP	KÜPROS	11,0
CZE	TŠEHHI VABARIIK	10,9
DEU	SAKSAMAA	5,7
DNK	TAANI	4,9
EST	EESTI	10,6
GRC	KREEKA	16,9
ESP	HISPAANIA	10,0
FIN	SOOME	5,1
FRA	PRANTSUSMAA	8,0
HRV	HORVAATIA	15,0
HUN	UNGARI	15,1
IRL	IIRIMAA	7,3
ITA	ITAALIA	15,4
LTU	LEEDU	9,8
LUX	LUKSEMBURG	5,8
LVA	LÄTI	10,6
MLT	MALTA	12,4
NLD	MADALMAAD	5,0
POL	POOLA	12,8
PRT	PORTUGAL	9,5
ROM	RUMEENIA	19,1
SWE	ROOTSI	5,2
SVK	SLOVAKKIA	12,5
SVN	SLOVEENIA	11,5
GBR	ÜHENDKUNINGRIIK	5,7
EU	EUROOPA LIIT	8,3

Allikas: EUIPO arvutused

2.3. Võltsitud nutitelefonide mittemajanduslik mõju

Käesolevas aruandes keskendutakse võltsitud nutitelefonidest põhjustatud majandustagajärgedele. Võltsingud avaldavad suurt mõju ka sellistes valdkondades nagu tervis ja ohutus, keskkonnakahju, võrgukvaliteet, küberturve ja eraelu puutumatus. ITU hiljutises aruandes tõstetakse esile järgmised mobiilseadmete võltsimise *mittemajandusliku mõju* tegurid⁸:

- mobiilside teenuste kvaliteedi halvenemine, mis mõjutab tarbijate ja ettevõtete kasutuskogemust;

- tarbijate ohustamine defektsete või puudulike osade või materjalide kasutamise tõttu;

- küberturbega seotud ohtude kasv;

- klientide eraelu puutumatus ohustamine;

- digitaalsete tehingute turvalisuse kahjustamine;

- kõige suurema finantshaavatavusega tarbijatele tekkiv kahju garantii andmata jätmise ja tarbijakaitseõiguse nõuete muu rikkumise tõttu;

- keskkonna ja tarbijate tervise ohustamine ohtlike ainete kasutamise tõttu võltsitud toodete tootmisel.

Paljud nendest mõjuteguritest on eriti rängad sellistes piirkondades nagu Aafrika, kus palju tarbijaid sõltub nutitelefonidest enam kui Euroopa ja Põhja-Ameerika tarbijad. Nutitelefon on sageli ainus võimalus interneti ja pangateenuste kasutamiseks (tuntud näide on M-PESA mobiilne pangateenus Keenias). Selles kontekstis on võltsitud seadmetes oleval pahavaral või muul turvanõuete rikkumisel tõsised tagajärjed.

Võltsitud tooted sisaldavad puuduliku komplekteerimise ja ebakvaliteetsete osade kasutamise tõttu kahjulikke aineid, mis on ohtlike ainete kasutamise piiramise või samaväärsete riiklike õigusaktide kohaselt paljudes riikides keelatud. Need ohustavad nii kasutajate tervist ja ohutust kui ka keskkonda.

Kuigi käesolevas punktis kirjeldatud mittemajanduslik mõju jääb aruande käsitusalaast välja, on see ilmselgelt suure ühiskondliku tähtsusega ning seda tuleb arvestada võltsitud nutitelefonide temaatika käsitlemisel.

⁸ „Võltsitud IKT-seadmed“, ITU tehniline aruanne, detsember 2015.

Avenida de Europa, 4,
E-03008 - Alicante
Spain

NUTITELEFONISEKTORIS
RIKUTAVATE
INTELLEKTUAALOMANDIÕIGUSTE
MAJANDUSKULU

